

نظم در کتاب‌های مطالعات اجتماعی

مطالعه موردی کتاب‌های درسی
دوره اول متوسطه

جواد آقامحمدی
دکترای مدیریت آموزشی از دانشگاه
علامه طباطبائی

کلیدواژه‌ها: نظم اجتماعی، جامعه‌پذیری، هنجارهای
مشترک، امنیت اجتماعی، کتاب‌های مطالعات اجتماعی

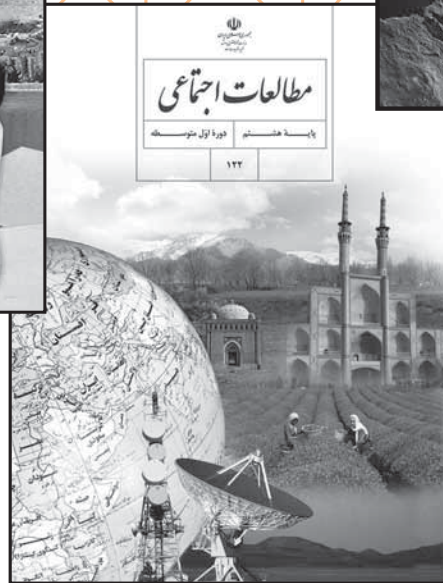
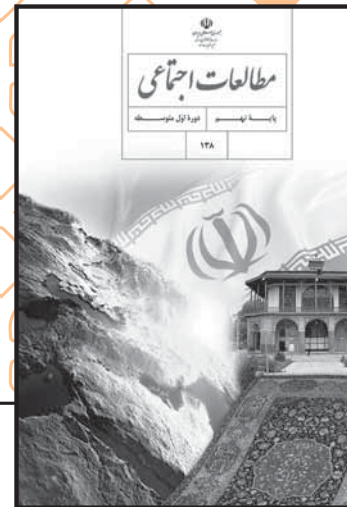
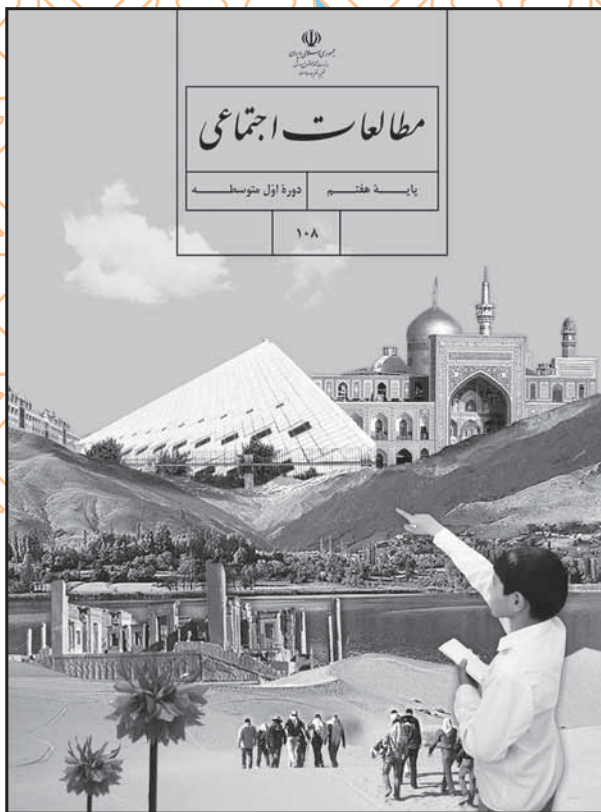
مقدمه

با نگاهی به متون اسلامی و قرآن مشاهده می‌شود که از دیدگاه مکتب متعالی اسلام، نخستین شرط هر اجتماع سالم وجود نظم و امنیت در آن جامعه است. برای مثال، در قرآن کریم آمده است که حضرت ابراهیم (ع) هنگام بنا نهادن کعبه به این امر مهم توجه داشته و همواره از خداوند متعال خواسته است که آن سرزمین را از نعمت امنیت برخوردار کند [سوره مبارکه ابراهیم، آیه شریفه ۳۵]. از سوی دیگر، ایجاد امنیت را به‌عنوان یک وظیفه الهی قلمداد کرده است. نظم و امنیت پایه و اساس زندگی سالم است و بدون وجود آن‌ها زندگی اجتماعی بسیار سخت و مشکل خواهد شد [سلیمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱۸].

مفهوم نظم اجتماعی می‌تواند به‌طور مستقیم، هماهنگی، تعادل و انسجام روابط اجتماعی را به ذهن متبادر کند که مجموع افراد جامعه را از طریق فعل و انفعال و سازوکارهای اقتصادی و سیاسی به سوی زندگی مشترک جلب می‌کند و

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی میزان انعکاس شاخصه نظم اجتماعی، ابعاد و مؤلفه‌های آن در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه بوده است. روش تحقیق در محدوده روش‌های توصیفی - تحلیلی و نوع آن کاربردی بود که با استفاده از یک فهرست وارسی (چک‌لیست)، از معیارهای شاخصه نظم اجتماعی در ابعاد (جامعه‌پذیری، قانونمندی، تعهد به هنجارهای مشترک و امنیت اجتماعی)، عناوین و مصادیق هر یک از مؤلفه‌ها، داده‌ها جمع‌آوری شدند. جامعه آماری شامل کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه و جمعاً سه کتاب بود که تمامی آن‌ها به‌عنوان نمونه آماری و به روش سرشماری، انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. به‌منظور سنجش میزان پرداخت و تحلیل سؤالات از آمار توصیفی استفاده شد. در نهایت پس از بررسی کلی به این نتیجه می‌رسیم که بین چهار بعد نظم اجتماعی، بعد جامعه‌پذیری با ۳۵/۷۹ درصد بیشترین میزان انعکاس و بعد قانون‌گرایی با ۱۶/۸۴ درصد کمترین میزان انعکاس را در کتاب‌های مطالعات اجتماعی به خود اختصاص داده‌اند. میزان انعکاس بعد تعهد به هنجارهای مشترک ۲۱/۱۱ درصد و بعد امنیت اجتماعی ۲۵/۲۶ درصد بوده است.

همواره بر علم و علم‌آموزی و نقش آن تأکید بسیار داشته‌اند [حسامی، ۱۳۸۸: ۱۸].

در این میان نقش برنامه و متون درسی به وضوح تعیین‌کننده و غیرقابل اغماض است. زیرا این برنامه درسی است که راهنمای عمل معلم و دانش‌آموز قرار می‌گیرد. از سوی دیگر، به دلیل اینکه ابزار انتقال و ترویج فرهنگ، ارزش‌ها و منابع آموزشی، یعنی کتاب‌های درسی، در نظام تعلیم و تربیت جاری کشور به صورت متمرکز طراحی و تدوین می‌شود، به حساسیت و دقت فوق‌العاده‌ای در تدوین محتوای کتاب‌های درسی نیاز است و بررسی و تحلیل ابعاد گوناگون آن و توجه جدی به اصلاح و بهینه‌سازی آن در جهت گسترش نظم و امنیت اجتماعی امری اجتناب‌ناپذیر است.

در پژوهش حاضر چهار مؤلفه مهم و کلیدی جامعه‌پذیری، قانون‌گرایی، تعهد به هنجارهای مشترک و امنیت اجتماعی بررسی و تحلیل شده‌اند. جامعه‌پذیری یا اجتماعی شدن فرایندی است که به انسان راه‌های زندگی کردن در جامعه را می‌آموزد، شخصیت می‌دهد و ظرفیت‌های او را در جهت انجام وظایف فردی و به‌عنوان عضو جامعه، توسعه می‌بخشد [کوئن، ۱۳۷۶: ۱۰۳]. انتقال ارزش‌ها، گرایش‌ها، هنجارها و آداب و رسوم فرهنگی و اجتماعی، به‌منظور اجتماعی کردن نسل‌های جدید جامعه صورت می‌گیرد. اساس جامعه‌پذیری بر این واقعیت استوار است که انسان به‌صورت شخص زاده نمی‌شود، بلکه از طریق پرورش و آموزش اجتماعی است که به شخص تبدیل می‌شود [علاقه‌بند، ۱۳۷۷: ۶۱].

قانون‌گرایی مؤلفه دیگری است که مورد تحلیل قرار گرفته است. اندیشمندان تأکید فراوانی بر وجود قانون و اجرای آن

خواست گذران حیات را در جمع پدید می‌آورد. نظم اجتماعی نبود انحراف از هنجارهای اجتماعی در رفتار افراد است. نظم اجتماعی عموماً بیانگر مفهوم یا سازه پیچیده واحدی است که از ترکیب چند معرف در یک اندازه مرکب مشترک درست شده است [ذوالفقاری و همکاران، ۱۳۹۱: ۶۶].

یکی از مهم‌ترین راهکارهای ایجاد و تقویت نظم اجتماعی، اجتماعی شدن اعضای جامعه است. اجتماعی کردن اعضا در نهادهای متفاوتی صورت می‌گیرد که اولین آن‌ها خانواده است. بعد از خانواده، بیشترین سهم بدون شک از آن نهاد آموزش و پرورش است. در این نهاد است که الگوها و ایستارهای فرهنگی و ارزشی آموزش داده می‌شوند و به کمک برخی مراقبت‌ها نگرانی می‌شوند. نظم ساختاری و انضباط فردی از جمله مواردی هستند که اعضای جامعه در نهاد آموزش و پرورش با آن‌ها آشنا می‌شوند و آن‌ها را می‌آموزند. یادگیری نقش‌ها و موقعیت‌های اجتماعی و نیز هنجارها در همین نهاد و در کنار نهاد خانواده صورت می‌گیرد. در اسلام تأکید بسیاری بر امر آموزش اعم از یادگیری و یا یاد دادن شده است. شروع رسالت پیامبر اکرم (ص) با علم بوده است و ایشان

دارند و قانون‌گرایی را مهم‌ترین سازوکار و تنظیم‌کننده روابط افراد جامعه و برقرارکننده نظم، امنیت، ثبات سیاسی و قوام و دوام جامعه قلمداد می‌کنند. قانون، منشور عمومی یک ملت است که به رفتار، کردار و گفتار آحاد جامعه معنا، جهت ارزشی، حدود و هویت می‌بخشد. قانون نتیجه اراده اجتماعی است که به شکل رسمی و غیررسمی مورد توجه و عمل قرار می‌گیرد [ذوالفقاری و همکاران، ۱۳۹۱: ۶۰]. از دیدگاه حضرت علی (ع)، قانون‌مندی و قانون‌گرایی را باید با توجه به شاخصه‌های موجود در قرآن کریم و سنت جست‌وجو کرد؛ شاخصه‌هایی مانند حاکمیت بخشیدن به قانون و عدالت‌خواهی [مسعودی و کلاتری، ۱۳۹۰: ۳۱].

تعهد به هنجارهای مشترک را می‌توان با وجدان کاری، پایبندی به سنت‌های اجتماعی، رعایت آداب و سنت‌های خانوادگی، اصالت‌دادن به حق در مقابل اشخاص، پایبندی به هنجارهای ظاهری در جامعه، مسئولیت‌پذیری و رعایت زبان معیار در گفتارهای اجتماعی ارزیابی کرد [شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۹]. دورکیم^۱ امنیت اجتماعی را این‌گونه تعریف می‌کند: «وضعیتی که در آن گروهی هم‌بسته مبتنی بر ارزش‌ها، باورها و اعتقادات جمعی مشترک، براساس تنظیمات هنجارمند به‌منظور ورود افراد به نظام تقسیم کار اجتماعی برای ارضای تمایلات و ایجاد خشنودی، آمادگی یافته‌اند و عمل اجتماعی آنان به سوی انسجام، تعادل و تشدید پیوندهای اجتماعی و تثبیت بیشتر ارزش‌ها و هنجارها جهت‌گیری شده است» [امانت، ۱۳۹۰: ۱۶۴].

امنیت اجتماعی توانایی جامعه برای حفظ هویت، منافع و ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدها و نیز توانایی ارتقای وضعیت اجتماعی به سمت ارزش‌ها و آرمان‌های جامعه است [احمدی‌مقدم، ۱۳۸۹: ۱۳۶]. امنیت اجتماعی یکی از ضروری‌ترین نیازهای فرد، گروه و جامعه محسوب می‌شود و ادامه حیات و بقای جوامع بدون آن مشکل و غیرممکن خواهد بود [اعظم کریمایی و همکاران، ۱۳۸۹: ۸].

در خصوص نظم و امنیت اجتماعی تحقیقات بسیار خوبی انجام گرفته است، اما در مورد موضوع تحقیق حاضر که بررسی نظم اجتماعی در برنامه درسی مدرسه‌هاست، تحقیقات بسیار محدود و انگشت‌شماری آن هم در قالب مقالات مروری و نه

میدانی صورت گرفته است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم: ذوالفقاری زعفرانی و علی‌نیا (۱۳۸۹) در تحقیقی با عنوان «بررسی تأثیر نهاد خانواده و مدرسه بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان دوره متوسطه منطقه رودهن». به بررسی نهاد خانواده و مدرسه بر جامعه‌پذیری پرداخته‌اند و بعد از نهاد خانواده، مدرسه را قوی‌ترین و مهم‌ترین نهاد در جامعه‌پذیری و شکل دادن به ارزش‌ها و باورها معرفی کرده‌اند.

ویلیام بی‌استانلی^۲ (۱۳۹۱)، در مقاله‌ای با عنوان برنامه درسی و نظم اجتماعی، به بررسی برنامه‌های درسی و نقش آن در نظم اجتماعی پرداخته است و مهم‌ترین وظایف مدرسه‌ها را انتقال فرهنگ و کمک به حفظ ثبات اجتماعی می‌داند.

محسنی (۱۳۹۱)، در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل جامعه‌شناختی قانون‌گریزی و راهکارهایی برای قانون‌گرایی و نظم عمومی» می‌نویسد: مراکز آموزش رسمی، مانند مدرسه‌ها و دانشگاه‌ها، عامل دیگری در روند قانون‌پذیری و قانونمند شدن افراد جامعه هستند. مدرسه به مثابه نهاد فرهنگی به کودک، جهان‌بینی، مهارت و دانش خاصی را منتقل می‌کند. همه عناصر آموزشگاه می‌توانند جلوه‌هایی از قانون‌گریزی و قانون‌گرایی باشند.

با این تفسیرها و با توجه به اهمیت و نقش خطیر جایگاه نظم اجتماعی در برنامه درسی که مهم‌ترین منبع نهادینه کردن و انتقال آن در میان جامعه است، انجام چنین پژوهشی امری لازم و ضروری می‌نمود. ضمناً به مسئولان و دست‌اندرکاران نظام تعلیم‌وتربیت کشور این امکان را می‌دهد که در صورت امکان در محتوای برنامه‌های درسی بازنگری و تجدیدنظر کنند و یا حداقل آن را در برنامه‌های آتی خود مدنظر داشته باشند. از این رو، سؤال کلیدی تحقیق آن است که: در برنامه درسی که بی‌شک باید نقش اثرگذاری در انتقال ارزش‌ها و مفاهیم ارزشی داشته باشد، به چه میزان به جایگاه خطیر نظم و امنیت اجتماعی توجه شده است؟ بر پایه این سؤال کلی، سؤالات فرعی زیر مطرح شدند و درصدد پاسخ‌گویی به آن‌ها برآمدیم:

۱ میزان انعکاس شاخصه «نظم اجتماعی در بعد جامعه‌پذیری» در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه چگونه است؟
۲ میزان انعکاس شاخصه «نظم اجتماعی در بعد قانون‌گرایی» در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه چگونه است؟

گردآوری اطلاعات در این تحقیق با استفاده از یک فهرست دادرسی از شاخصه‌های نظم اجتماعی و اسناد و مدارک مکتوب، شامل کتاب‌ها، مقاله‌ها و فصل‌نامه‌ها بوده است. تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی در قالب فراوانی، درصد، میانگین صورت گرفته است تا تصویر منظم و قابل قبولی ارائه کند.

یافته‌های پژوهش

میزان انعکاس شاخصه نظم اجتماعی در بعد جامعه‌پذیری در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه چگونه است؟

شاخصه نظم اجتماعی در بعد «جامعه‌پذیری» براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی به پنج بند کلی تجزیه شده است که عبارت‌اند از:

- آشنایی و یادگیری ارزش‌های خانواده و اجتماع؛
- آشنایی و آگاهی از هنجارهای مشترک اجتماعی؛
- آشنایی و یادگیری نقش، جایگاه، حقوق و مسئولیت‌های خانوادگی و اجتماعی؛
- آشنایی و یادگیری قوانین و مقررات.

جدول ۱. فراوانی و درصد میزان توجه به شاخصه نظم اجتماعی در بعد جامعه‌پذیری

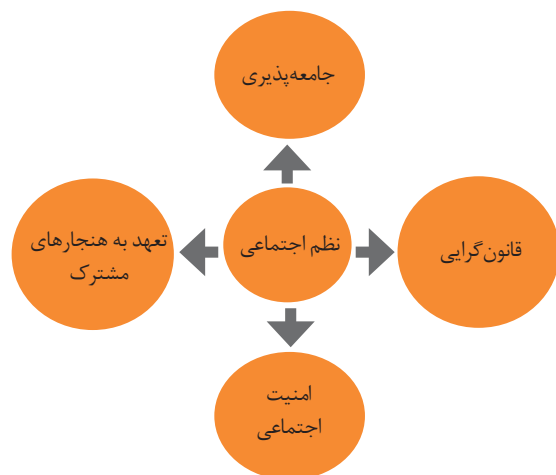
پایه	نام کتاب	موضوع: نظم اجتماعی در بعد جامعه‌پذیری	
		فراوانی	درصد فراوانی
هفتم	مطالعات اجتماعی	۱۴	۴۱/۱۷
هشتم	مطالعات اجتماعی	۹	۲۶/۴۷
نهم	مطالعات اجتماعی	۱۱	۳۲/۳۶
جمع	۳	۳۴	۱۰۰

در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه، با توجه به تحلیل موضوعی محتوای کتاب‌های یادشده، همچنان که در جدول ۱ دیده می‌شود، در پایه هفتم ۴۱/۱۷ درصد، در پایه هشتم ۲۶/۴۷ درصد و در پایه نهم ۳۲/۳۶ درصد به شاخصه نظم اجتماعی در بعد جامعه‌پذیری با مصداق‌های یاد شده، پرداخته

میزان انعکاس شاخصه «نظم اجتماعی در بعد تعهد به هنجارهای مشترک» در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه چگونه است؟

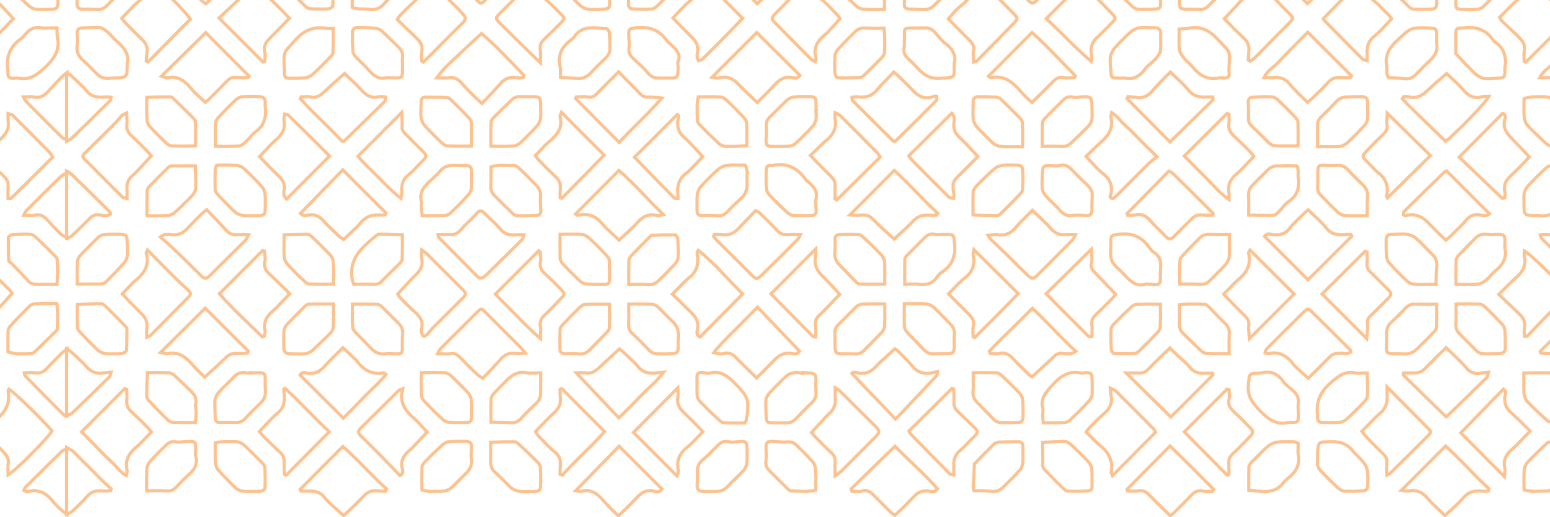
میزان انعکاس شاخصه «نظم اجتماعی در بعد امنیت اجتماعی» در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه چگونه است؟

نمودار ۱. مدل مفهومی تحقیق

روش تحقیق

طرح به‌کار گرفته‌شده در این تحقیق توصیفی - تحلیلی و نوع آن کاربردی است. تحقیقات توصیفی، مجموعه روش‌هایی است که هدف آن‌ها توصیف شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است و تحلیلی است. یعنی محقق با وزن کردن و ارزش بخشیدن به قسمت‌های ذهنی محتوا که قابل اندازه‌گیری نیستند، سعی می‌کند به تفسیر آن‌ها نایل آید. در تحقیق حاضر، کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه، پایه‌های هفتم، هشتم و نهم، براساس شاخصه اصلی نظم اجتماعی با چهار بعد (جامعه‌پذیری، قانون‌گرایی، تعهد به هنجارهای مشترک و امنیت اجتماعی) که هر یک از آن‌ها با ذکر چند مصداق عینی تعریف و تعیین شده‌اند، مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. ذکر این نکته لازم و ضروری است که مؤلفه‌ها و مصداق‌های به‌کار گرفته شده در این تحقیق همان مصداق‌هایی هستند که «شورای عالی انقلاب فرهنگی» تصویب و ابلاغ کرده است. روش

شده که از نظر کمی، در پایه هفتم بیشترین میزان توجه و در پایه هشتم کمترین میزان آن وجود داشته است. ضمناً پراکندگی ابعاد و مؤلفه‌های نظم اجتماعی در بعد جامعه‌پذیری در کتاب‌های مطالعات اجتماعی یکسان نبوده است؛ چنانچه بعضی از مؤلفه‌ها زیاد و به برخی دیگر کم توجه شده است.

پرداخته شده است که از نظر کمی در پایه نهم بیشترین، و در پایه هشتم کمترین میزان توجه مشاهده می‌شود. ضمناً پراکندگی ابعاد و مؤلفه‌های نظم اجتماعی در بعد قانون‌گرایی در کتاب‌های مطالعات اجتماعی یکسان نبوده است؛ چنانچه بعضی از مؤلفه‌ها زیاد و به برخی دیگر کم توجه شده است.

ع میزان انعکاس شاخصه نظم اجتماعی در بعد قانون‌گرایی در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه چگونه است؟

شاخصه نظم اجتماعی در بعد «قانون‌گرایی» براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی به شش بند کلی تجزیه شده است که عبارت‌اند از:

- ع اعتقاد و الزام به حاکمیت ضوابط بر روابط؛
- ع عمل به تعهدات قانونی؛
- ع احترام به مالکیت مادی و معنوی؛
- ع رعایت حقوق شهروندی؛
- ع وحدت رویه قانونی در عملکرد سازمان‌ها؛
- ع پایبندی حکومت به قانون و حقوق اشخاص.

ع میزان انعکاس شاخصه نظم اجتماعی در بعد تعهد به هنجارهای مشترک در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه چگونه است؟

شاخصه نظم اجتماعی در بعد «تعهد به هنجارهای مشترک» براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی به هفت بند تجزیه شده است که عبارت‌اند از:

- ع وجدان کاری؛
- ع پایبندی به سنت‌های اجتماعی؛
- ع رعایت آداب و سنت‌های خانوادگی؛
- ع اصالت دادن به حق در مقابل اشخاص؛
- ع عدم تجسس و سوءظن؛
- ع پایبندی به هنجارهای ظاهری در جامعه؛
- ع مسئولیت‌پذیری و رعایت زبان معیار در گفتارهای اجتماعی.

جدول ۲. فراوانی و درصد میزان توجه به شاخصه نظم اجتماعی در بعد قانون‌گرایی

پایه	نام کتاب	موضوع: نظم اجتماعی در بعد قانون‌گرایی	
		فراوانی	درصد فراوانی
هفتم	مطالعات اجتماعی	۵	۳۱/۲۵
هشتم	مطالعات اجتماعی	۴	۲۵
نهم	مطالعات اجتماعی	۷	۴۳/۷۵
جمع	۳	۱۶	۱۰۰

جدول ۳. فراوانی و درصد میزان توجه به شاخصه نظم اجتماعی در بعد تعهد به هنجارهای مشترک

پایه	نام کتاب	موضوع: نظم اجتماعی در بعد تعهد به هنجارهای مشترک	
		فراوانی	درصد فراوانی
هفتم	مطالعات اجتماعی	۶	۲۸/۵۷
هشتم	مطالعات اجتماعی	۴	۱۹/۰۵
نهم	مطالعات اجتماعی	۱۱	۵۲/۳۸
جمع	۳	۲۱	۱۰۰

در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه، با توجه به تحلیل موضوعی محتوای کتاب‌های یاد شده، همچنان که در جدول ۲ دیده می‌شود، در پایه هفتم ۳۱/۲۵ درصد، در پایه هشتم ۲۵ درصد و در پایه نهم ۴۳/۷۵ درصد به شاخصه نظم اجتماعی در بعد قانون‌گرایی با مصداق‌های یاد شده،

در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه، با توجه به تحلیل موضوعی محتوای کتاب‌های یاد شده، همچنان که در جدول ۳ دیده می‌شود، در پایه هفتم ۲۸/۵۷ درصد، در پایه هشتم ۱۹/۰۵ درصد و در پایه نهم ۵۲/۳۸ درصد به

نظم اجتماعی در بعد امنیت اجتماعی با مصداق‌های یاد شده، پرداخته شده که از نظر کمی در پایه هشتم بیشترین، و در پایه هفتم کمترین میزان توجه وجود داشته است. ضمناً پراکندگی ابعاد و مؤلفه‌های نظم اجتماعی در بعد تعهد به هنجارهای مشترک در کتاب‌های مطالعات اجتماعی یکسان نبوده است، چنانچه به برخی از مؤلفه‌ها زیاد و به برخی دیگر کم توجه شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌گونه که بیان شد، از دیدگاه قرآن کریم نخستین شرط هر اجتماع سالم، وجود نظم و امنیت در آن است و یکی از درخواست‌های حضرت ابراهیم (علیه السلام) از پروردگار متعال وجود سرزمینی امن بوده است. از این درخواست به خوبی می‌توان فهمید که اهمیت و ضرورت این موضوع تا چه حد است. در ضمن باید دانست که در سایه نظم و امنیت است که استعدادها شکوفا می‌شوند و خدای ناخواسته اگر نظم و امنیتی در کار نباشد، زوال تمدن‌ها و فرهنگ‌ها را شاهد خواهیم بود. برای مثال، می‌توان به کشورهای همسایه عراق، سوریه، افغانستان و غیره نگاه کرد که موضوع بی‌نظمی و نبود امنیت کافی همه زندگی آن‌ها را تحت‌الشعاع خود قرار داده است.

با توجه به اطلاعات به‌دست آمده از

کتاب‌های تحلیل شده، بعد «جامعه‌پذیری» با مصداق‌ها و عنوان‌های ذکر شده، با ۳۵/۷۹ درصد بیشترین درصد توجه، و بعد «قانون‌گرایی» با ۱۶/۸۴ درصد کمترین میزان

شاخصه نظم اجتماعی در بعد تعهد به هنجارهای مشترک با مصداق‌های یادشده، پرداخته شده که از نظر کمی در پایه نهم بیشترین، و در پایه هشتم کمترین میزان توجه وجود داشته است. ضمناً پراکندگی ابعاد و مؤلفه‌های نظم اجتماعی در بعد تعهد به هنجارهای مشترک در کتاب‌های مطالعات اجتماعی یکسان نبوده، چنانچه به برخی از مؤلفه‌ها زیاد و به برخی دیگر از مؤلفه‌ها کم توجه شده است.

میزان انعکاس شاخصه نظم اجتماعی در بعد امنیت اجتماعی در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه چگونه است؟

شاخصه نظم اجتماعی در بعد «امنیت اجتماعی» بر اساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی به پنج بند تجزیه شده است که عبارت‌اند از:

- ۱ امنیت جان، مال، ناموس و حریم خصوصی افراد جامعه؛
- ۲ آزادی مشروع و قانونی؛
- ۳ پیشگیری از وقوع بزه، جرائم سازمان‌یافته و سایر جرائم؛
- ۴ حفظ حقوق اقلیت‌های قومی و مذهبی؛
- ۵ امنیت مرزهای جغرافیایی کشور.

جدول ۴. فراوانی و درصد میزان توجه به شاخصه نظم اجتماعی در بعد امنیت اجتماعی

پایه	نام کتاب	موضوع: نظم اجتماعی در بعد امنیت اجتماعی	
		فراوانی	درصد فراوانی
هفتم	مطالعات اجتماعی	۵	۲۰/۸۳
هشتم	مطالعات اجتماعی	۱۳	۵۴/۱۷
نهم	مطالعات اجتماعی	۶	۲۵
جمع	۳	۲۴	۱۰۰

در کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه، با توجه به تحلیل موضوعی محتوای کتاب‌های یادشده، همچنان که در جدول ۴ دیده می‌شود، در پایه هفتم ۲۰/۸۳ درصد، در پایه هشتم ۵۴/۱۷ درصد و در پایه نهم ۲۵ درصد به شاخصه

پی‌نوشت‌ها

1. Durkheim
2. William B. Stanley

منابع

۱. قرآن کریم، سوره مبارکه ابراهیم، آیه شریفه ۳۵.
۲. احمدی‌مقدم، اسماعیل (۱۳۹۰). «امنیت اجتماعی و هویت». *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*. دوره ۷. شماره ۲۳.
۳. اعظم‌کریمایی، علی و همکاران (۱۳۸۹). «نقش نیروی انتظامی در تأمین امنیت اجتماعی». *فصلنامه دانش انتظامی*. سال دوازدهم. شماره ۲.
۴. امانت، حمید (۱۳۹۰). «امنیت اجتماعی و ارائه الگوی سنجش آن». *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*. شماره ۲۷.
۵. حسامی، فاضل (۱۳۸۸). «اسلام و نظم اجتماعی». *فصلنامه معرفت*. سال هیجدهم. شماره ۱۳۹.
۶. ذوالفقاری، حسین و همکاران (۱۳۹۱). «بررسی تأثیر قانون مناسب بر نظم اجتماعی». *پژوهش‌نامه نظم و امنیت اجتماعی*. سال پنجم. شماره اول.
۷. ذوالفقاری زعفرانی، رشید و علی‌نیا، علیرضا (۱۳۸۹). «بررسی تأثیر نهاد خانواده و مدرسه بر جامعه‌پذیری دانش‌آموزان دوره متوسطه منطقه رودهن». *فصلنامه پژوهش اجتماعی*. سال سوم. شماره ۸.
۸. سلیمی، اکبر و همکاران (۱۳۹۳). «بررسی نظم و امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان شهر کاشمر». *پژوهش‌نامه نظم و امنیت اجتماعی*. شماره ۲۷.
۹. شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۹). *شاخص‌های راهبردی، ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگی*.
۱۰. علاقه‌بند، علی (۱۳۷۷). *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*. انتشارات روان. تهران.
۱۱. کونن، بروس (۱۳۷۶). *مبانی جامعه‌شناسی*. ترجمه غلام‌عباس توسلی و رضا فاضل. انتشارات سمت. تهران.
۱۲. محسنی، رضاعلی (۱۳۹۱). «تحلیل جامعه‌شناختی قانون‌گریزی و راهکارهایی برای قانون‌گرایی و نظم عمومی». *پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی*. سال پنجم. شماره اول.
۱۳. مسعودی، محمداسحاق و کلانتری، ابراهیم (۱۳۹۰). «قانون‌گرایی حاکمان در نهج‌البلاغه». *فصلنامه مطالعات تفسیری*. سال دوم. شماره ۶.
۱۴. ویلیام بی، استانتالی (۱۳۸۱). «برنامه‌دستی و نظم اجتماعی». ترجمه سیدرضا میرطاهر. *فصلنامه رشد آموزش علوم اجتماعی*. شماره ۱۹.

توجه را به خود اختصاص داده‌اند. گرچه این میزان انعکاس با توجه به حجم نه چندان زیاد کتاب‌های مورد مطالعه و ساعات تخصیص یافته در دوره اول متوسطه به خودی خود ضعف به‌شمار نمی‌آید، اما با توجه به اهمیت و ضرورت بحث قانون‌گرایی و آشنایی دانش‌آموزان با این مقوله مهم، می‌تواند که بیشتر از این به آن توجه شود. چرا که بسیار واضح و روشن است، زندگی بدون قوانین و مقررات، نظم و امنیت هر جامعه‌ای را تهدید می‌کند و باعث سلب آرامش و آسایش افراد جامعه می‌شود. همان‌گونه که بیان شد، حضرت علی(ع) پس از رسیدن به خلافت، در یکی از اولین دستورات خود به **مالک اشتر**، رعایت قوانین و مقررات را از ضروریات برمی‌شمرد و آن را به مالک گوشزد می‌کند.

یکی دیگر از ضروریات مهم، ایجاد ارتباط بین مطالب و حفظ پیوستگی آن‌ها در پایه‌هاست. برای مثال در پایه هفتم بیشترین توجه به بعد جامعه‌پذیری مشاهده می‌شود، حال آنکه در سال بعد، یعنی پایه هشتم، این میزان توجه تقریباً به نصف تبدیل شده است و این موضوع شاید از پیوستگی و آن درجه اهمیت بکاهد. بنابراین ضروری به نظر می‌رسد به این نکته در بررسی‌های آتی توجه شود.

در پایان این نکته را به‌عنوان پیشنهادی کاربردی متذکر می‌شویم که: محتوای کتاب‌های درسی باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که در عین تناسب با سطح شناختی فراگیرندگان، به تربیت روحیه قانونمندی بینجامد. هرگونه تسامح در تدوین کتاب‌های درسی می‌تواند در روند قانون‌گرایی اخلال ایجاد کند. همان‌گونه که اشاره شد، تحقیقات محدودی در خصوص مفهوم نظم اجتماعی در برنامه درسی مدرسه‌ها صورت گرفته و در همین تحقیقات اندک، به نقش و جایگاه نهاد مدرسه در زمینه نظم و امنیت اجتماعی به خوبی اشاره شده است.